

posudek bakalářské práce:

Matěj Szunyog, Židovská populace v Bosně za II. světové války, bac. práce FHS UK Praha 2015, 56 str. + 6 obr. příloh

Poměrně rozsáhlý text práce je členěn do úvodu, osmi, dílem chronologicky narativních, dílem tematických kapitol a závěru, po němž následuje seznam použité literatury, seznam zkratk a přílohy. Autor pojal své téma podstatně šíře, než jak je vytýčeno v titulu: V prvních dvou kapitolách na s. 9-19 vypráví do velké míry dějiny Jugoslávie (a v tom rámci zmiňuje i Židy) od 19. stol. do 40. let 20. stol. Kratičká třetí kapitola je věnována antisemitské propagandě, následuje desetistránková kapitola o „protižidovských zákonech“, jejíž součástí je i pokus o „Srovnání protižidovských zákonů v NDH a v Protektorátu Čechy a Morava“ (proč vlastně právě toto srovnání?). Kupodivu jen pětistránková kapitola se týká tématu pro práci klíčového: Holocaustu v Bosně. Následuje obdobně nerozsáhlá (tematicky nekonzentrovaná) kapitola o Židech v odboji, za níž je připojena kapitola, obsahující sedm životopisných příběhů o bosenských obyvatelích, kteří zachránili židovské spoluobčany a jsou vyznamenáni titulem „Spravedlivý mezi národy“. Tyto příběhy jsou (bohužel bez citace, avšak s dovolením autora) přeloženy z knihy: Eli Tauber, *When neighbors were real human beings*, Sarajevo 2010. Bohužel jen něco více než stránka sleduje „Připomínání holocaustu v dnešní Bosně a Hercegovině“, přičemž i zde se vlastního tématu týká jen menší část textu. Jednostránkový závěr bohužel nepřináší žádné skutečné závěry. Autor pouze připomíná, že „Při svém bádání přímo v Bosně a Hercegovině jsem se setkal s velkým množstvím materiálů, které by stály za hlubší pozornost.“ (s. 51).

Autor charakterizuje svoji práci jako pokus překonat skutečnost: „že tragický osud bosenských Židů není v ČR tak známý a dokumentovaný jako osud Židů z jiných evropských států.“ (s. 7) Tvrdí, že specifikem situace bosenských Židů bylo, že většinou (!) nebyli likvidováni v koncentračních táborech mimo bývalou Jugoslávii, nýbrž na území NDH, tedy formálně nezávislého chorvatského státu. Problémem je, že autor, který si jednoznačně chvályhodně vybral toto traumatizující téma a provedl rešerše a konzultace přímo v Sarajevu, v podstatě nezná situaci v jiných částech Evropy. Je to zřejmé zejména z pouze o přehledovou literaturu opřené, věcně zcela nerelevantního pokusu o srovnání persekuce Židů v NDH a Protektorátu. Vyplývá to např. i ze skutečnosti, že se v textu v podstatě neobjeví informace o tom, že velká část – zejména východo-

jihovýchodoevropské - židovské populace nebyla zavražděna až v táborech, nýbrž různými armádními, policejními a miličními jednotkami průběžně masakrována „in situ“.

Podstatnějším problémem je, že se autor nedokáže skutečně soustředit na zvolené téma, neklade si žádné otázky, nesleduje žádnou metodickou linku, jen vrší nesoustavná excerpta z převážně starší česky a anglicky, výjimečně i bosensky tištěné literatury. Je přitom nepochopitelné, že nepoužil např. pro jeho téma centrální práce: Emily Greble, Sarajevo, 1941-1945. Muslims, Christians, and Jews in Hitler's Europe, Ithaca - New York 2011, která je online dostupná v knihovně FHS. Vidím to jako důsledek skutečnosti, že autor neprovedl soustavnou rešerši literatury (mj. německy psaná literatura je pro téma holocaustu opravdu nepostradatelná: bosenský překlad práce Waltera Manoscheka, "Serbien ist judenfrei!". Militärische Besatzungspolitik und Judenvernichtung in Serbien 1941/42, München 1993 to nekompensuje) a dokonce ani neroztřídil monografickou literaturu od dávných publikací Titovy doby, které dnes mají jednoznačně pramenný charakter a jejichž informace nelze přebírat bez přezkoumání.

Není tu místo na podrobnou analýzu všech problémových momentů práce. Je jich celá řada zejména v souvislosti s výklady vojenských, ale i politických dějin. Důvodem snad může být nekritické využívání dnes neúnosně zastaralé, dobově manipulativní literatury komunistické éry, na níž nadto není konkrétně odkazováno (exemplárně první odstavec str. 37). Za klíčové podstatný lapsus však pokládám, že autor v poznámkovém aparátu soustavně a konkrétně neodkazuje na literaturu zejména tam, kde jde o zákonné i podzákonné normy, politické projevy a další prameny. Zřejmě přejímá informace jen nepřímo z literatury, kterou ale také necituje nebo jen velmi rámcově. Práce nedochází k žádnému jasně formulovanému závěru. Přes množství autorova vloženého úsilí a přes významné téma je předložený text v této podobě nehájitelný.